

Operacijski sistemi

Procesi – API

Vsebina

- Windows
- Unix/Linux

Windows

- Windows procesni API
  - CreateProcess()
  - ExitProcess()
  - TerminateProcess(proces, status)
  - GetExitCodeProcess(proces, status)
  - WaitForSingleObject()

Windows

- Stvaritev procesa: CreateProcess(...)

- CreateProcess(

- ime programa,
    - ukazna vrstica,
    - atributi procesa,
    - atributi niti,
    - dedovanje ročajev,
    - zastavice,
    - okolje,
    - trenutni imenik
    - zagonske informacije,
    - procesne informacije

NULL ... uporabi ukaz

argv[1]

NULL ... brez dedovanja

NULL ... brez dedovanja

FALSE .. brez dedovanja

0 ... brez zastavic

NULL ... okolje starša

NULL ... imenik starša

&si ... STARTUPINFO

&pi ... PROCESS_INFORMATION

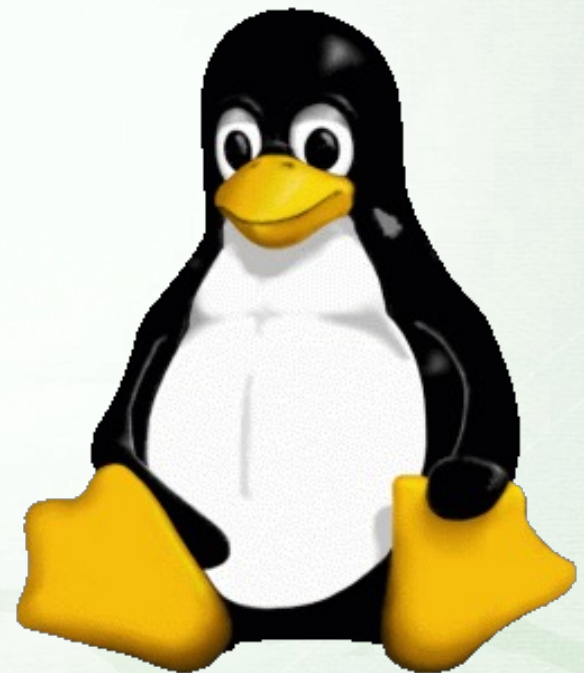
-)

Windows

- Končanje procesa
  - `ExitProcess(status)`
  - `TerminateProcess(proces, status)`
  - `GetExitCodeProcess(proces, status)`
- Čakanje procesa
  - `WaitForSingleObject(handle, milliseconds)`

Unix-podobni sistemi

- Procesni API na Unix-podobnih sistemih
  - info o procesu
  - ustvarjanje procesov
  - končanje procesov
  - čakanje procesov
  - ...

Unix-podobni sistemi

- Info o procesu

- `int getpid()` ... vrne PID procesa
- `int getppid()` ... vrne PPID procesa

Sistemiški klici (glej prosojnice o nadzoru dostopa)

- `getuid()` ... UID lastnika procesa
- `getgid()` ... GID skupine, kateri pripada proces
- `geteuid()` ... aktualni (effective) UID lastnika procesa
- `getegid()` ... aktualni (effective) GID skupine, kateri pripada proces
- ... še več sistemiških klicev je povezanih z uid/gid procesa

Unix-podobni sistemi

- Ostalo

- `int sleep(unsigned int seconds)`
  - spanje procesa za podano št. sekund
  - lahko se zbudi prej, če prejme signal
- `clock_t times(struct tms * buf)`
  - vrne izvajalne čase procesa v `buf`

```
struct tms {  
    clock_t tms_utime;    /* user time */  
    clock_t tms_stime;    /* system time */  
    clock_t tms_cutime;   /* user time of children */  
    clock_t tms_cstime;   /* system time of children */  
};
```


Unix-podobni sistemi

- **Ustvaritev procesa – fork**

- kopiranje trenutnega procesa
  - starš ustvari nov proces – otroka
- otrok je **kopija** starša
  - otrok ima svoj nov deskriptor procesa
    - večina podatkov se kopira
    - različni PID, PPID
    - iste odprte datoteke
    - različne ključavnice
  - enak naslovni prostor
    - ista koda (in rokovalniki signalov))
    - enaki podatki, sklad, kopica (vendar kopija)

V čem je
pravzaprav smisel
ustvarjanja kopije?

Unix-podobni sistemi

- **Stvaritev procesa – fork**
  - sistemski klic: `int fork()`
    - v primeru neuspeha vrne -1
    - sicer pa se iz funkcije vrneta dva procesa
      - proces starš, kateremu vrne PID otroka
      - proces otrok, kateremu vrne 0

```
int pid = fork();  
if (pid > 0) {  
    // STARŠ  
} else if (pid == 0) {  
    // OTROK  
} else { // pid < 0  
    // NEUSPEH  
}
```


Unix-podobni sistemi

- **Končanje procesa – exit**

- sistemski klic: `exit (int status)`
  - proces se zaključi s podanim izhodnim statusom
  - jedro sprosti vire končanega procesa
    - pomnilnik, zapre datoteke itd.
  - otroke končanega procesa posvoji proces **init**
    - posvojenim otrokom pravimo tudi **sirote** (orphan)
  - funkcija, iz katere se nikoli ne vrnemo

Unix-podobni sistemi

- **Končanje procesa – exit**

- izhodni status končanega procesa
  - 8 bitna vrednost
  - 0 pomeni uspešen zaključek programa
  - 1 ... 127 koda napake, neuspešen zaključek
  - 128 ... 255 zaključek zaradi signala
    - številka signala = status - 127

Kdo pa prevzame
izhodni status?

Unix-podobni sistemi

- **Končanje procesa – exit**

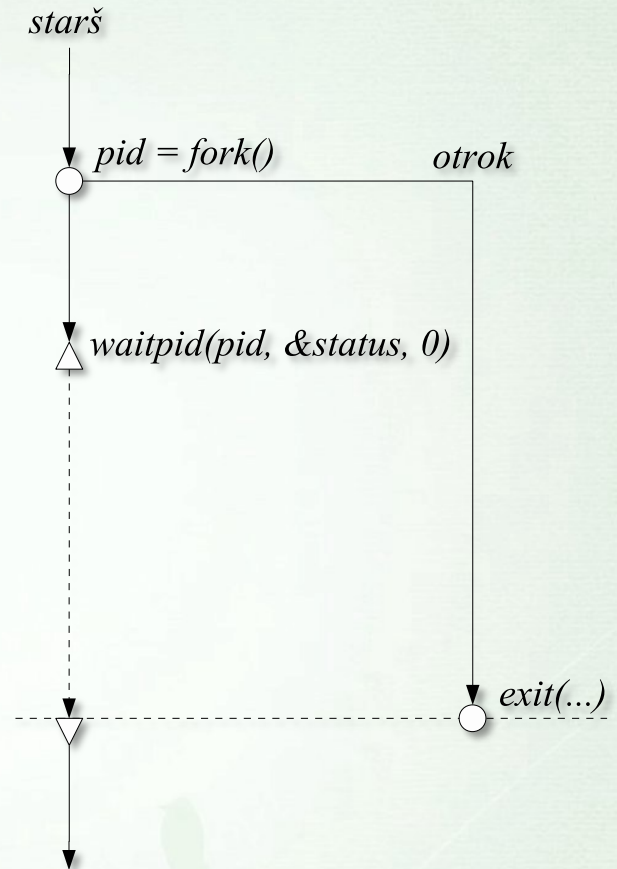
- izhodni statusa končanega procesa
  - izhodni status se shrani v deskriptorju procesa dokler ga ne prevzame **otrokov starš**
  - dokler status ni prevzet je otrok **zombi**
    - proces je končan, ne zaseda več virov
    - razen njegov deskriptor procesa še ni sproščen
    - zombijev ne želimo imeti veliko v sistemu
  - prevzem statusa končanega otroka je potrebno posebej sprogramirati
  - kako starš ve, da se je otrok končal?
    - staršu jedro pošlje signal SIGCHLD

Unix-podobni sistemi

- **Prevzem izhodnega status otroka – wait**
  - in **čakanje** na dokončanje, če še ni končan
  - čakanje na določenega otroka
    - `int waitpid(pid, &status, opcije)`
    - glej tudi `wait4()`
  - čakanje na poljubnega otroka
    - `int wait(&status)`
      - enako kot `waitpid(-1, &status, 0)`
    - glej tudi `wait3()`
  - izhodni status (skrit) v spremenljivki status
    - uporabljaj makroje

Unix-podobni sistemi

- Časovni diagram procesov
  - **fork**
    - stvaritev otroka
    - otrok dobi vse podatke od starša
  - **exit**
    - oddaja statusa staršu
  - **wait**
    - prejem statusa

Unix-podobni sistemi

- Zagon programa – exec
  - program je shranjen v izvršljivi datoteki
    - Linux: ELF – executable and linkable format
  - nadomestitev trenutnega procesa
    - nov naslovni prostor
      - koda, sklad, kopica, podatki
    - trenutni deskriptor procesa se ponastavi
      - ohrani se PID, PPID
      - ohranijo se odprte datoteke
      - ohranijo se trenutni in korenski imenik, ipd.
  - preko klica exec lahko podamo tudi
    - argumente
    - okoljske spremenljivke

Unix-podobni sistemi

- Zagon programa – exec
  - argumenti programa oz. procesa
    - seznam nizov vključno z imenom programa
    - `int main(int argc, char **argv)`
  - okoljske spremenljivke
    - seznam imen spremenljivk in njihovih vrednosti
    - `int main(int argc, char** argv, char **envp)`
- prenos informacije je enosmeren
  - od starega procesa, ki kliče exec
  - do novega procesa, ki je nadomestil starega
  - spreminjanje argumentov in okoljskih spremenljivk se ne odraža na ostalih procesih, tudi na staršu ne

Unix-podobni sistemi

- Zagon programa – exec

- družina funkcij: exec[lv][pPe]?(...)

- podamo pot do izvršljive datoteke oz. ukaza

- pripone

- l – argumenti ukaza so podani kot argumenti funkcije

- v – argumenti ukaza so podani posebej v tabeli

- p – uporaba \$PATH pri iskanju izvršljive datoteke

- P – podamo tudi iskalno pot

- e – okoljske spremenljivke so podane v tabeli

funkcija
execl(exe, arg0, ...)
execvp(exe, arg0, ...)
execle(exe, arg0, ..., 0, envp)
execv(exe, args)
execvp(exe, args)
execvP(exe, path, args)
execve(exe, args, envp)

Unix-podobni sistemi

- Zagon programa – exec
  - primeri

```
exec1("/bin/ls", "ls", "-alp", "/home/jure", NULL);
```

```
char* args[] = { "ls", "-alp", "/home/jure", NULL };  
execvp("ls", args);
```

```
char* envp[] = { "FRI=cool", "OS=even cooler", NULL }  
execve("ls", args, envp)
```

```
execvp(argv[1], &argv[1]);
```

```
exec1p("ls", "proggy");
```

Unix-podobni sistemi

- Prednosti Unix pristopa – fork & exec
  - preprosto ustvarjanje procesa
  - ločitev **ustvarjanja** in **nalaganja** procesa
    - fork() & exec()
  - možnost izvajanja kode **po** fork() in **pred** exec()
    - ustvarimo otroka – fork
    - nastavimo vse potrebno
      - odprte datoteke, preusmeritve itd.
    - naložimo nov (otroški) program – exec
    - pomembno za izvedbo lupine

Unix-podobni sistemi

- Slabosti Unix pristopa – fork & exec
  - kopiranje procesov je neučinkovito
    - potrebno je kopirati celoten naslovni prostor
  - optimizacija: vfork()
    - zakaj bi kopirali, če bo takoj sledil exec()
    - vfork() je različica fork(), kjer se pričakuje, da se bo takoj zatem izvedel še exec()
  - optimizacija: COW (copy-on-write)
    - leno kopiranje
    - pomnilniškega prostora ne kopiramo takoj, ampak šele po potrebi, ko pride do prvega pisanja (v staršu ali otroku)